

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2022 - 2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«БІОЕТИКА»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: вибірковий

Форма здобуття освіти: _____ очна _____

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань _____ 22 «Охорона здоров'я» _____

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність _____ 228 «Педіатрія» _____

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Педіатрія»

Другого магістерського рівня вищої освіти

Курс 4

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри

 _____ К.І. Карпенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова

 _____ О.Ю. Вовк
(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2021 року

РОЗРОБНИК СИЛАБУСУ:

Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор

Професійні інтереси: Проблеми біоетики висвітлені в докторській дисертації, монографії та більше ніж 20 публікаціях, брала участь у стажуванні з біоетики в Будапешті (Hungary, CEU), у наукових та науково-практичних конференціях з біоетики в Україні, Італії, Нідерландах, США та інш., як директор Центру гендерної освіти значну увагу приділяє гендерній складовій біоетики

Посилання на рофайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8573>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=OH9IYdsAAAAJ&hl=ru>

<https://orcid.org/0000-0002-6579-1785>

<https://publons.com/researcher/3953642/kateryna-karpenko>

Контактний телефон +380679513549

Корпоративна пошта викладача: ki.karpenko@knmu.edu.ua

Консультації:

Очно: відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі / за попередньою домовленістю

Онлайн: на платформі Moodle, на платформі Google meet згідно з графіком

Локація кафедри:

м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116, роб. тел. (057) 707-73-38, електронна

пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Біоетика» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія» та Проекту «Стандарту вищої освіти України», другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 228 «Педіатрія».

Опис навчальної дисципліни (анотація) Вивчення дисципліни «Біоетика» спрямоване на формування у студентів почуття відповідальності за свою діяльність перед науковою спільнотою та перед всім живим, оволодіння системою знань про морально-етичні проблеми, які виникають при застосуванні нових технологій і підходів в медичній і біологічній галузях, вміння оцінювати ймовірні ризики.

Предметом вивчення біоетики є розвиток системи цінностей, правил та принципів регулювання та розв'язання етично навантажених ситуацій між суспільством, людиною та живим оточенням у зв'язку з використання новітніх технологій, зокрема в медицині.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити вивчення зазначеного курсу пов'язані з предметами, які вивчаються до неї: Філософія; Безпека життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки; Соціальна медицина та громадське здоров'я, а також предмети основної професійної спрямованості, які надають конкретну інформацію щодо біотичних оцінок та цінностей.

Постреквізити вивчення зазначеного курсу пов'язані з предметами, які є дотичними до нього і які вивчаються після нього: Соціальна медицина та громадське здоров'я; Виробнича лікарська практика та предмети основної професійної спрямованості, які надають конкретну інформацію щодо біотичних оцінок та цінностей.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8573>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування та розвиток у студентів усвідомленої і практично орієнтованої системи цінностей, правил та принципів регулювання та розв'язання етично навантажених ситуацій між суспільством, людиною та живим оточенням у зв'язку з використання новітніх технологій, зокрема в медицині.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є сприяння набуттю студентами нових теоретичних знань і світоглядних установок щодо сприйняття та оцінки основних міжнародних і національних документів з етики наукових досліджень, в яких зазначається важливість здоров'я та життя людини як вищих цінностей;

ознайомлення з прикладами обговорення сучасного стану біоетичних викликів в галузі педіатрії, формування власної усвідомленої і відповідальної установки щодо етики наукових досліджень;
сприяння втіленню студентами біоетичних принципів при проведенні наукових досліджень;
застосування інноваційних методів навчання при вивченні дисципліни «Біоетика» із застосуванням технологій навчання в команді, елементів інтерактивного навчання, сприяння поліпшенню здатності до навчання студентів і більш ефективного оволодіння ними практичними навичками з біоетики.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральна: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

спеціальні (фахові, предметні): Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції;
Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання

Знання і розуміння:

здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

Застосування знань та розумінь:

здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення

Формування суджень:

здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я

здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

Активну життєву позицію у ситуації морального вибору щодо професійної наукової та практичної діяльності

Здатність висловлювати та відстоювати власну позицію

Вміння самостійно приймати рішення

Відповідальність за власні дії

Комунікабельність

Ініціативність

Вміння критично мислити

Навички співпереживання

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Напрямок підготовки: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Курс за вибором
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: 228 «Педіатрія» (шифр і назва)	Рік підготовки:
		4-й
		Семестр 1-й або 2-й

Годин навчання: аудиторних – 36 самостійної роботи студента – 54	Освітньо- кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u>	Лекції	
		24 год.	–
		Практичні	
		12 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		54 год.	–
Індивідуальні завдання:			
–			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Морально-етичні проблеми в історії медицини та сучасному суспільстві.	2	Вступна лекція
2	Основні передумови виникнення біоетики. Медична етика та біомедична етика.	2	Ознайомча
3	Медична етика, біомедична етика, біоетика.	2	Інформативна
4	Предмет, принципи та коло проблем біоетики. Питання гуманізації та гуманітаризації медицини та вищої медичної освіти в Україні.	2	Інформативна, ознайомча
5	Проблеми початку та завершення людського життя в контексті підходів біоетики.	2	Настановча лекція
6	Етичні проблеми взаємовідносин лікаря, медичного працівника з пацієнтом та його родичами.	2	Лекція із попередньо запланованими помилками
7	Технізація медицини: етапи, особливості та наслідки.	2	Лекція із застосуванням практики зворотного зв'язку
8	Проблема «небезпечних» знань в медицині у світлі біоетики	2	Інформативна, ознайомча
9	Філософська антропология про межі керування свідомістю. Біоетика і психіатрія.	2	Проблемна лекція
10	Етичні проблеми генної інженерії. Євгеніка і неоевгеніка.	2	Інформативна, ознайомча

11	Філософські проблеми евтаназії та соціально-філософське розуміння її сутності. Альтернативи евтаназії.	2	Лекція із застосуванням практики зворотного зв'язку
12	Філософія статі у контексті нових репродуктивних технологій.	2	Проблемна лекція
	Всього	24	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Морально-етичні проблеми в історії медицини та сучасному суспільстві.	2	Розповідь, пояснення, індуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2	Предмет, принципи та коло проблем біоетики. Питання гуманізації та гуманітаризації медицини та вищої медичної освіти в Україні.	2	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Тестовий контроль
3	Проблеми початку та завершення людського життя в контексті підходів біоетики.	2	Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
4	Технізація медицини: етапи, особливості та наслідки.	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Тестовий контроль
5	Філософська антропология про межі керування свідомістю. Біоетика і психіатрія.	2	Розповідь, пояснення, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
6	Філософські проблеми евтаназії та соціально-філософське розуміння її сутності. Альтернативи евтаназії.	2	Синтетичний: Розповідь, презентація, ілюстрація	Тестовий контроль, Залік
	Всього годин	12		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Морально-етичні проблеми в	4	Проблемний,	Тестовий

	історії медицини та сучасному суспільстві.		частково-пошуковий, дослідницький	контроль
2	Основні передумови виникнення біоетики. Медична етика та біомедична етика.	4	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
3	Медична етика, біомедична етика, біоетика.	4	Проблемний, частково-пошуковий	Стенова доповідь, Тестовий контроль
4	Предмет, принципи та коло проблем біоетики. Питання гуманізації та гуманітаризації медицини та вищої медичної освіти в Україні.	6	Проблемний, частково-пошуковий	Творчі завдання, Тестовий контроль
5	Проблеми початку та завершення людського життя в контексті підходів біоетики.	6	Частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль
6	Етичні проблеми взаємовідносин лікаря, медичного працівника з пацієнтом та його родичами.	4	Проблемний, частково-пошуковий	Творчі завдання, Тестовий контроль
7	Технізація медицини: етапи, особливості та наслідки.	4	Проблемний, частково-пошуковий	Анотації, Тестовий контроль
8	Проблема «небезпечних» знань в медицині у світлі біоетики	4	Проблемний, дослідницький	Тестовий контроль, Портфоліо
9	Філософська антропологія про межі керування свідомістю. Біоетика і психіатрія.	4	Частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль, Реферат
10	Етичні проблеми генної інженерії. Євгеніка і неоевгеніка.	4	Проблемний, частково-пошуковий	Доповідь, Тестовий контроль
11	Філософські проблеми евтаназії та соціально-філософське розуміння її сутності. Альтернативи евтаназії.	6	Проблемний, дослідницький	Тестовий контроль
12	Філософія статі у контексті нових репродуктивних технологій.	4	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Тестовий контроль, Залік
	Всього годин	54		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ».

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

3.2. Питання до заліку

1. Біоетика як нова наукова дисципліна, яка об'єднує біологічні і загальнолюдські цінності.
2. Основні принципи біоетики.
3. Біоетика та неформальні знання. Зміст та роль Soft skills в біоетиці.
4. Основні передумови виникнення біоетики. Медична етика та біомедична етика.
5. Основоположні документи з біоетики міжнародних організацій.
6. Основні напрями біоетики та їх конкретно-історичний характер.
7. Етичне і правове регулювання біомедичних досліджень.
8. Біоетичні аспекти науково-дослідної роботи: експеримент та клінічні дослідження.
9. Поняттями «здоров'я», «хвороба» та «третій стан» як різні модуси життєдіяльності людини. Сучасні виклики та філософське розуміння.
10. Основні фактори здоров'я людини як особистісного вибору у контексті свободи вибору людини та загально-людських свобод.
11. Моделі взаємин між лікарем і пацієнтом та його родичами.
12. Типи пацієнтів за психологічним реагуванням на захворювання. Крнтекстуальний характер сучасного розуміння хвороби та хворого.
13. Поняттями лікарської помилки та ятрогенії. Нові тенденції 21 століття.
14. Проблемами стигматизації та дискримінації за хворобою.
15. Біоетичні аспекти екологічної етики.
16. Сучасні екологічні рухи та громадські організації: етико-правовий аспект. Цінності «внутрішні» та «зовнішні».
17. Основні дилеми біоетики.
18. Історія легалізації абортів. Медико-етична, релігійно-світоглядна та правова оцінка штучного аборту.
19. Евтаназія. Форми евтаназії (добровільна і недобровільна, активна і пасивна). Аргументи «за» та «проти» евтаназії.
20. Альтернативи евтаназії. Хоспіси. Надання звичайної та паліативної допомоги.
21. Права людини і новітні репродуктивні технології, їхня оцінка в контексті біоетики.
22. Тварини в медичних дослідженнях: біоетична складова та формування базового співчуття.
23. Проблеми та перспективи використання генної інженерія та генної терапії в медицині. Стратегії генної терапії спадкових захворювань людини.
24. Основи біоетичних проблем ВІЛ- інфекції та інших соціально небезпечних інфекцій.
25. Основи біоетичних проблем біопсихосоціальної медицини, психології та психіатрії.
26. Право на життя та право на охорону здоров'я людини в основних документах з прав людини.

27. Моральні проблеми клонування людини. Репродуктивне та терапевтичне клонування. Аргументи «за» і «проти» клонування людини.
28. Законодавчі акти про заборону репродуктивного клонування людини.
29. Біоетичні аспекти трансплантології та трансфузіології крові, медико-біологічних експериментів і клінічних досліджень.
30. Основні підходи до створення трансгенних тварин і рослин. Досягнення генної інженерії тварин та рослин.
31. Основні ризики генно-інженерної діяльності для здоров'я людини.
32. Поняття «ризик» та «оцінка ризику». Система оцінки ризику генно-інженерної діяльності.
33. Основні ризики допоміжних, нових репродуктивних технологій. Загально-філософська концепція інновацій в репродукції людини.
34. Біоетика та оцінка екологічного ризику.
35. Біоетика та правове регулювання біобезпеки генно-інженерної діяльності в країнах Європейського Союзу, США. Національна система біобезпеки України.
36. Біоетичні аспекти лабораторних досліджень. Біобезпека роботи з мікроорганізмами.
37. Філософія статі та біотичні проблеми нових репродуктивних технологій.
38. Трансплантація органів і тканин. Види трансплантації. Правові та морально-етичні основи законодавства про трансплантацію органів і тканин людини.
39. Роль науковців в формуванні етичного світогляду в медицині.
40. Біоетика та загально-філософська концепція виживання людства.

3.3. Контрольні питання

1. Основні передумови виникнення біоетики. Медична етика та біомедична етика.
2. Основоположні документи з біоетики міжнародних організацій.
3. Основні напрями біоетики та їх конкретно-історичний характер.
4. Етичне і правове регулювання біомедичних досліджень.
5. Біоетичні аспекти науково-дослідної роботи: експеримент та клінічні дослідження.
6. Основні принципи біоетики.
7. Біоетика як нова наукова дисципліна, яка об'єднує біологічні і загальнолюдські цінності.
8. Поняттями «здоров'я», «хвороба» та «третій стан» як різні модуси життєдіяльності людини. Сучасні виклики та філософське розуміння.
9. Основні фактори здоров'я людини як особистісного вибору у контексті свободи вибору людини та загально-людських свобод.
10. Моделі взаємин між лікарем і пацієнтом та його родичами.
11. Типи пацієнтів за психологічним реагуванням на захворювання. Контекстуальний характер сучасного розуміння хвороби та хворого.
12. Поняттями лікарської помилки та ятрогенії. Нові тенденції 21 століття.

13. Проблемами стигматизації та дискримінації за хворобою.
14. Біоетичні аспекти екологічної етики.
15. Сучасні екологічні рухи та громадські організації: етико-правовий аспект. Цінності «внутрішні» та «зовнішні».
16. Основні дилеми біоетики у контексті викликів пандемії ковід-19.
17. Історія легалізації абортів. Медико-етична та правова оцінка штучного аборту.
18. Евтаназія. Форми евтаназії (добровільна і недобровільна, активна і пасивна). Аргументи «за» та «проти» евтаназії.
19. Альтернативи евтаназії. Хоспіси. Надання звичайної та паліативної допомоги.
20. Права людини і новітні репродуктивні технології, їхня оцінка в контексті біоетики.
21. Тварини в медичних дослідженнях: біоетичний аспект та установка на співчуття до усього живого.
22. Проблеми та перспективи використання генної інженерії та генної терапії в медицині. Стратегії генної терапії спадкових захворювань людини.
23. Основи біоетичних проблем ВІЛ-інфекції та інших соціально небезпечних інфекцій.
24. Основи біоетичних проблем біопсихосоціальної медицини, психології та психіатрії.
25. Право на життя та право на охорону здоров'я людини в основних документах з прав людини.
26. Моральні проблеми клонування людини. Репродуктивне та терапевтичне клонування. Аргументи «за» і «проти» клонування людини.
27. Законодавчі акти про заборону репродуктивного клонування людини.
28. Біоетичні аспекти трансплантології та трансфузіології крові, медико-біологічних експериментів і клінічних досліджень.
29. Основні підходи до створення трансгенних тварин і рослин. Досягнення генної інженерії тварин та рослин.
30. Основні ризики генно-інженерної діяльності для здоров'я людини.
31. Поняття «ризик» та «оцінка ризику». Система оцінки ризику генно-інженерної діяльності.
32. Основні ризики допоміжних, нових репродуктивних технологій. Загально-філософська концепція інновацій в репродукції людини.
33. Біоетика та оцінка екологічного ризику.
34. Біоетика та правове регулювання біобезпеки генно-інженерної діяльності в країнах Європейського Союзу, США. Національна система біобезпеки України.
35. Біоетичні аспекти лабораторних досліджень. Біобезпека роботи з мікроорганізмами. Біобезпека штучного відтворення свійських тварин.
36. Біоетичні комітети
37. Філософія статі та біотичні проблеми нових репродуктивних технологій.
38. Біоетика та неформальні знання. Зміст та роль Soft skills в біоетиці.
39. Роль науковців в формуванні етичного світогляду в медицині.

40. Біоетика та загально-філософська концепція виживання людства.

3.4. Правила оскарження оцінки: кожний студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-ій поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@knmu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз`яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов`язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з

боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. The Cambridge Textbook of Bioethics Editor-in-Chief Peter A. Singer University of Toronto and University Health Network, Canada Executive Editor A. M. Viens Hertford College, Oxford, UK – Електронний документ: Режим доступу: <https://vulms.vu.edu.pk/Courses/BIF402/Downloads/The-cambridge-textbook-of-bioethics.pdf> [5жовтня 2021].
2. Білоконь С. В. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник / С. В. Білоконь – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 155 с.
3. Терешкевич Г. Т. Світоглядно-філософські основи біоетики у контексті реформування системи охорони здоров'я. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 93–103. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.3.93](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.3.93)
4. Ушаков Е.В. Біоетика. Підручник для студентів. Режим доступу: <http://conference.pixel-online.net/foe2013/conference/proceedings.php>
https://www.google.com/search?q=%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA&biw=1920&bih=880&ei=qtlbYcKoDZiA9u8Ph92jsAM&ved=0ahUKEwjCpbawvLLzAhUYgP0HHYfuCDY4ChDh1QMIDg&uact=5&oq=%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA&gs_lcp=Cgdnd3Mtd2l6EAMyBQgAEIAEMgYIABAWEb46CAgAEIAEELEDOgsILhCABBCxAxCDAToLCAAQgAQQsQMqgwE6CAguEIAEELEDOggIABCxAxCDAToOCC4QgAQQsQMqgwEQkwI6CAguELEDEIMBOgUILhCABDoLCC4QgAQQxwEQrwFKBAhBGABQiZMiWPWCI2DXhSNoAnACeACAAX2IAdMPkgEEMTEuOZgBAKABAcaBAQ&scient=gws-wiz [5жовтня 2021].

Допоміжна

1. Основи біоетики та біобезпеки: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, Т.М. Амбросова та ін. — 2-е вид., випр., 2017.
2. Karpenko Kateryna. New Reproductive Technologies and Politics of Choice. Conference Proceedings. Електронний документ: Режим доступу:

<http://conference.pixel-online.net/foe2013/conference/proceedings.php>
https://conference.pixelonline.net/conferences/foe2013/common/download/Paper_pdf/243-ENT35-FP-Karpenko-FOE2013.pdf [5 жовтня 2021].

- Persson, I., & Savulescu, J. (2017). Moral hard-wiring and moral enhancement. *Bioethics*, 31(4), 286–295.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8573>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами

Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами

ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx